



Universiteit Utrecht

'Ik wist niet dat ik zo goed kon schrijven'

Een onderzoek naar het verbeteren van  
schrijfvaardigheid in het basisonderwijs.

—

**Anéla Najaarsstudiedag 2014**

Renske Bouwer, Monica Koster & Huub van den Bergh

March 1, 2015



# **Onderzoeksdoel Schrijfproject**

Verbeteren van schrijfvaardigheid van leerlingen in bovenbouw PO

Door:

- 1 Ontwikkelen van lesmethode schrijfvaardigheid & toetsen
- 2 Professionalisering van leerkrachten
- 3 Testen van de effectiviteit van de lesmethode & overdraagbaarheid van het programma



## **Aanleiding**

Leerlingen presteren aan het einde van het basisonderwijs op vrijwel alle aspecten van schrijfvaardigheid minder dan gewenst

Teksten van leerlingen tussen groep 6 en 8 laten nauwelijks verbetering zien

Aandacht voor schrijven in het taalonderwijs is beperkt

Inspectie van het Onderwijs, 2010

# — **Aanleiding**

Slechts op minderheid van scholen effectieve didactiek

In opleiding van leerkrachten weinig tijd en aandacht voor het schrijven van teksten en het leren onderwijzen van schrijfvaardigheid

In taalmethodes niet altijd voldoende oefening voor leerlingen en/of voldoende aanwijzingen voor een leerkracht

Inspectie van het Onderwijs, 2010



## — **Wat maakt (leren) schrijven zo moeilijk?**

Een dubbele agenda:

1. Je moet een goede tekst schrijven
2. Je moet daar gelijktijdig van leren hoe je een goede tekst moet schrijven

Het schrijven van een goede tekst vraagt zoveel aandacht dat beginnende schrijvers er niet aan toekomen om er ook iets van te leren -> cognitieve overbelasting

—

## Meta-analyse

Verbeteren van het onderwijs: hoe & wat?

→ wat zijn bewezen effectieve didactieken?

Meta-analyse van 32 (quasi-) experimentele schrijfinterventiestudies, specifiek gericht op groep 6-8 in reguliere onderwijssetting



## Meta-analyse: Resultaten

| Intervention category      | Average effect |
|----------------------------|----------------|
| Goal setting               | 2.03 ***       |
| Strategy instruction       | 0.96 ***       |
| Feedback                   | 0.88 *         |
| Text structure instruction | 0.76 ***       |
| Peer interaction           | 0.59 **        |
| Revision                   | 0.58           |
| Evaluation                 | 0.43           |
| Prewriting                 | 0.13           |
| Process approach           | -0.25          |
| Grammar                    | -0.37          |

*Note:*

\*\*\*  $p < .001$ ,

\*\*  $p < .01$ ,

\*  $p < .05$

## — Werkzame ingrediënten van



1. Betekenisvolle en doelgerichte opdrachten
  - Communicatieve effectiviteit
2. Aanleren van strategieën
  - Acroniem (VOS; DODO; EKSTER)
  - Activiteiten om schrijfproces te ondersteunen
3. Feedback op drie niveaus: leerkracht/klasgenoot/zelf
4. Schrijven in verschillende genres
5. Criteria voor tekstkwaliteit & modelteksten
6. Interactie met klasgenoten & observerend leren

## Aanleren van strategieën: Acroniemen



**VOS**

Groep 6

**V**erzinnen  
**O**rdenen  
**S**chrijven



**DODO**

Groep 7

**D**enken  
**O**rdenen  
**D**oen  
**O**verlezen



**EKSTER**

Groep 8

**E**erst nadenken  
**K**iezen en ordenen  
**S**chrijven  
**T**eruglezen  
**E**valueren  
**R**eviseren

# —

## Interventiestudie

### Deelnemers

1186 leerlingen groep 6 t/m 8 van 52 klassen van 20 scholen

### Design

Switching panel design met 2 condities en 3 meetmomenten

|            | T1                 | T2                 | T3 |
|------------|--------------------|--------------------|----|
| Conditie 1 | Les met Tekster    | Regulier programma |    |
| Conditie 2 | Regulier programma | Les met Tekster    |    |

## — Toetsen en beoordelen van schrijfvaardigheid

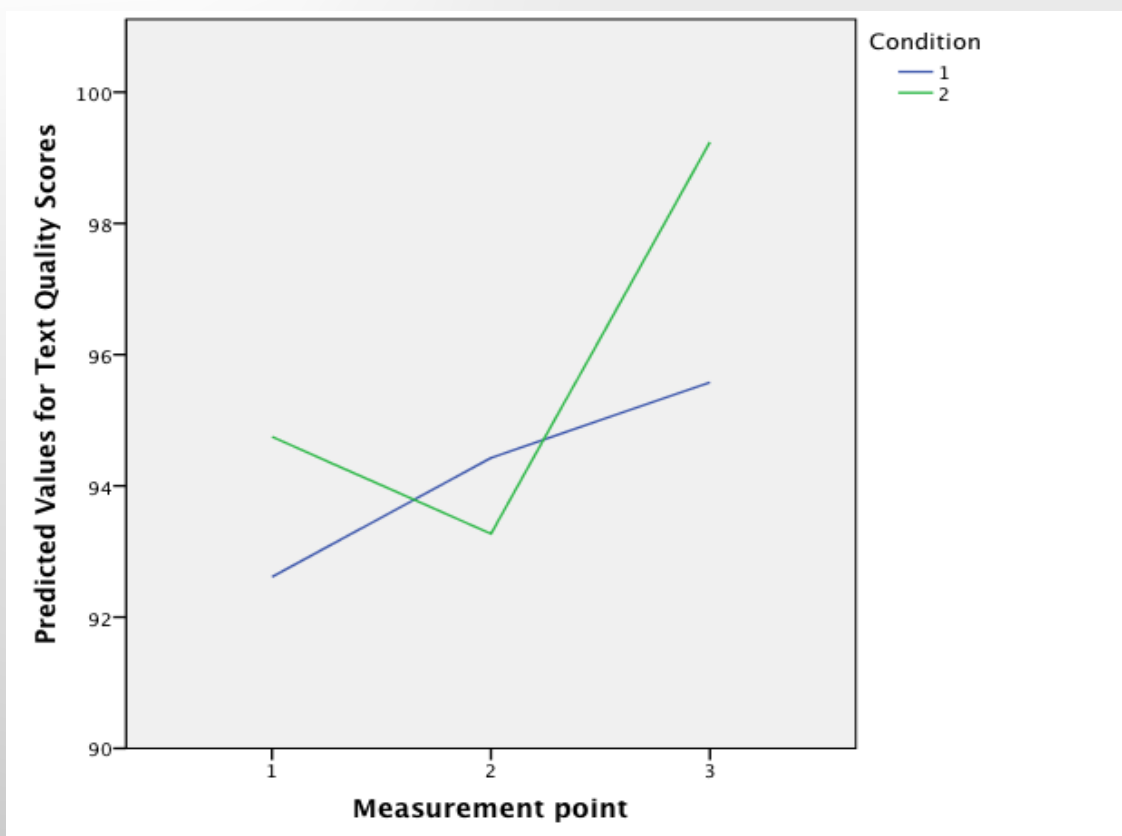
Op elk meetmoment hebben leerlingen 3 typen teksten geschreven: een beschrijvende, verhalende en overtuigende tekst.

De kwaliteit van de teksten is bepaald door een jury van 3 onafhankelijke leerkrachten

Holistisch oordeel voor tekstkwaliteit m.b.v. schaal met ankerteksten

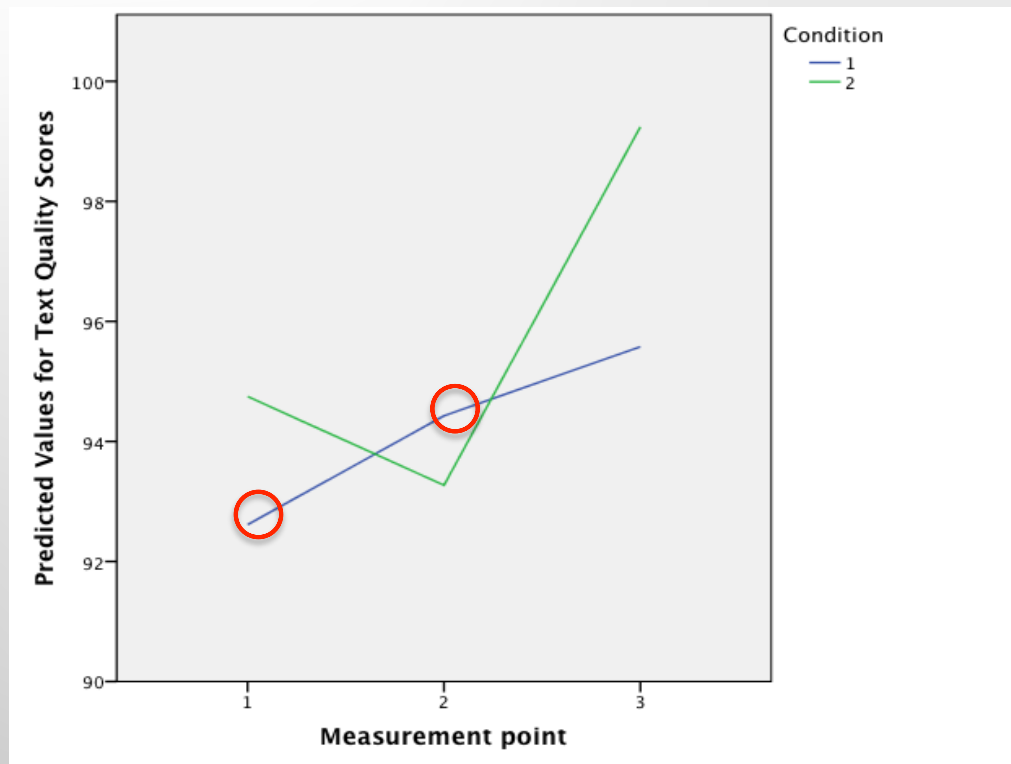
Betrouwbaarheid van beoordelaars en jury's was hoog  
( $\rho_{individual} = .71$ ,  $\rho_{jury} = .89$ )

# Resultaten



Interactie conditie\*tijd  
 $F(2, 2072) = 12.13, p < .001$

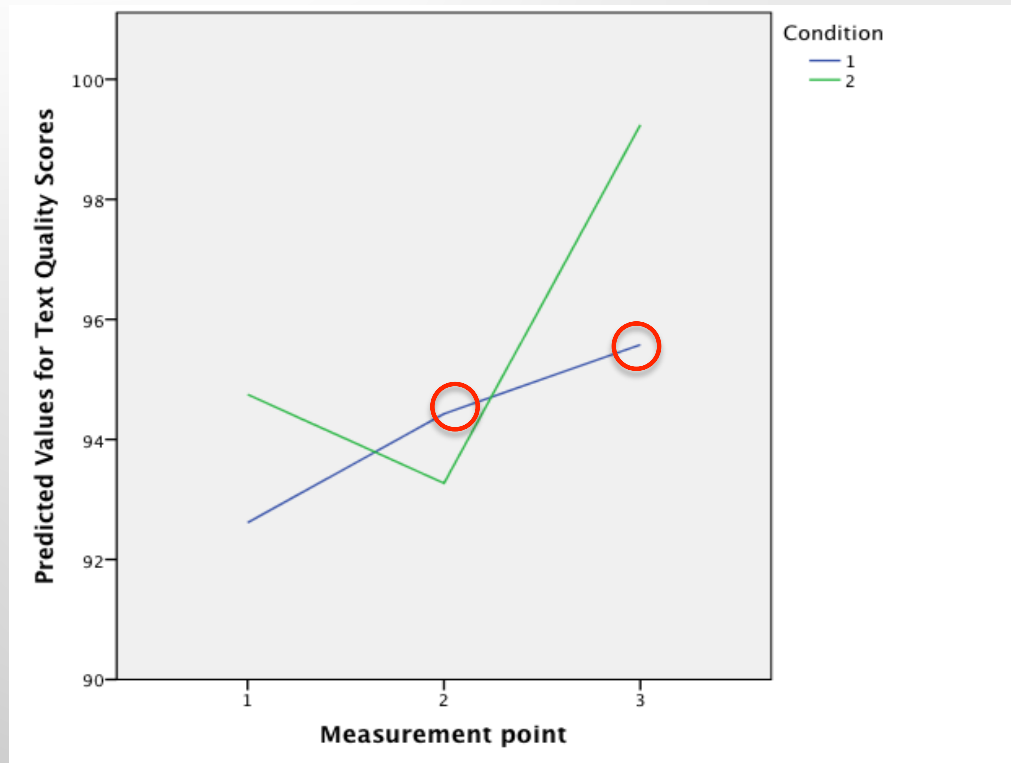
# Resultaten



Conditie 1:

Leerlingen schrijven betere teksten na interventie,  $b = 1.8$   
 $t(2082.70) = 2.62, p < .01$

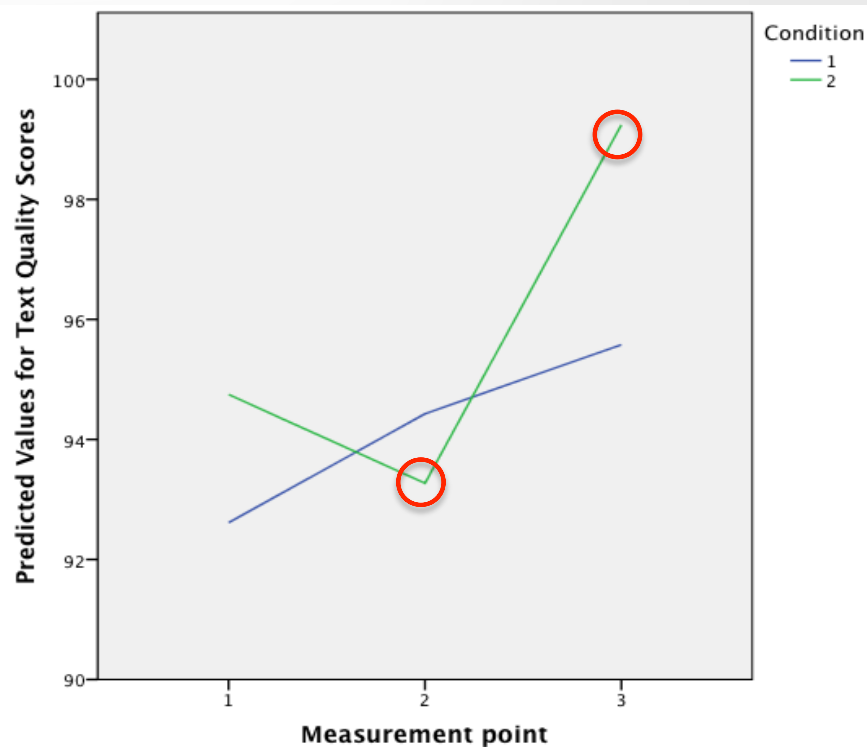
# Resultaten



Conditie 1:

Vooruitgang blijft constant op  
lange termijn,  $b = 1.2$   
 $t(2096.83) = 1.56, p = \text{n.s.}$

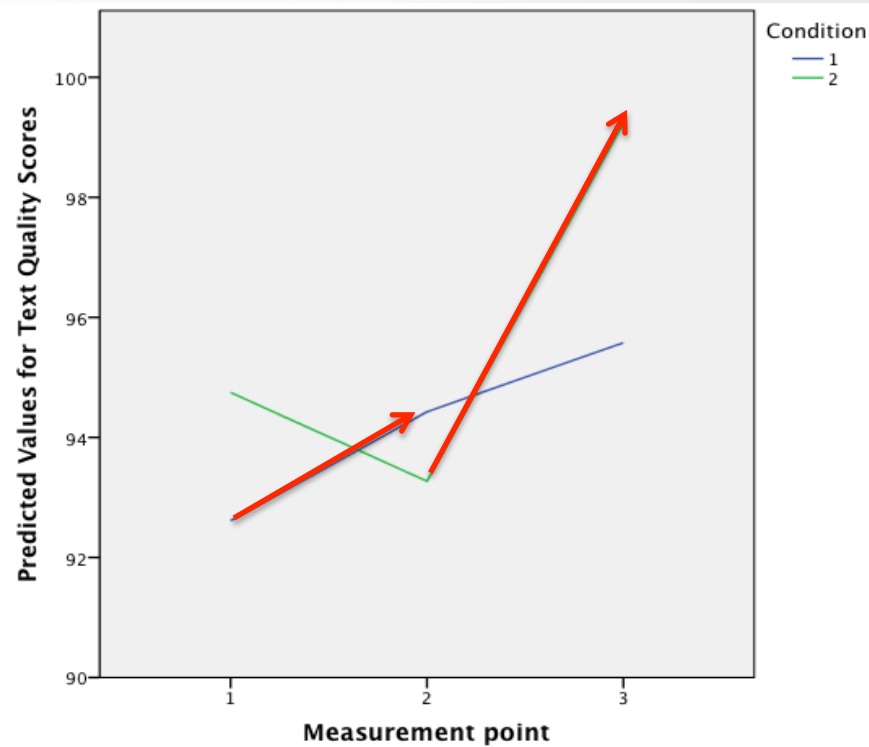
# Resultaten



Conditie 2:

Leerlingen schrijven betere teksten na interventie,  $b = 6.0$   
 $t(2045.17) = 8.68, p < .001$

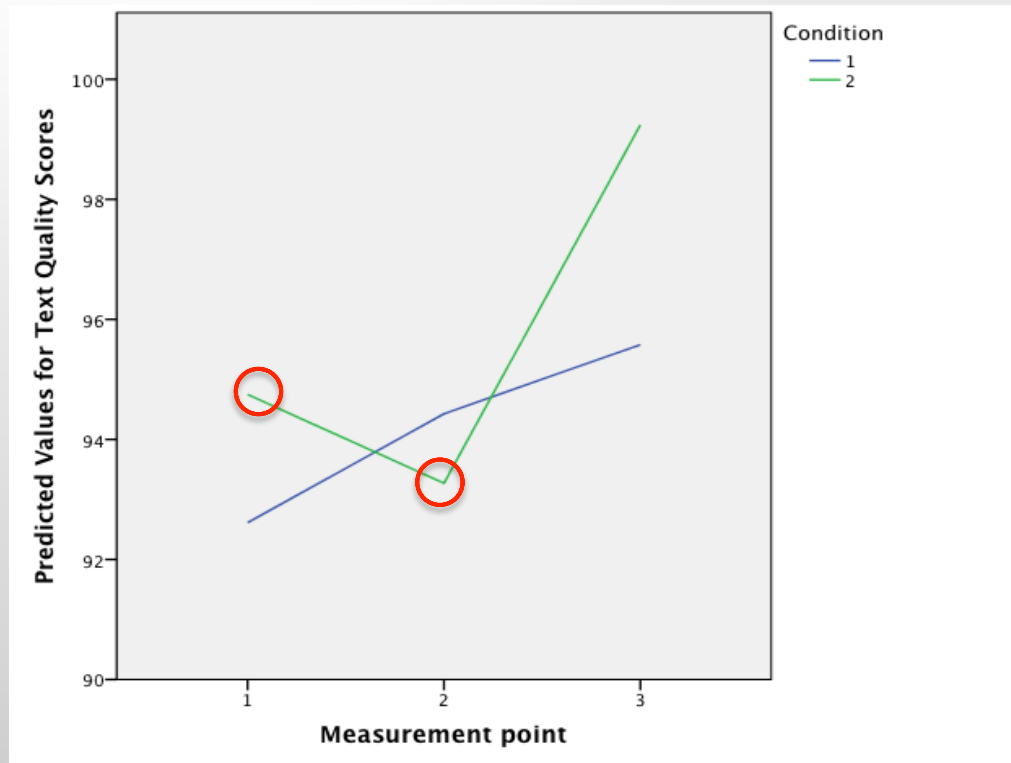
## Resultaten



Vooruitgang door de interventie  
is sterker in C2 dan in C1

$t(2064) = 4.26, p < .001$

# Resultaten



Lichte daling voor C2 tussen T1 en T2

## — Resultaten

Door interventie stijgt tekstkwaliteit gemiddeld met 4 punten

Hoe sterk is dit effect?

Er zijn grote verschillen tussen klassen, leerlingen en schrijftaken.

→ Interventie verklaart 26% van de totale variantie,

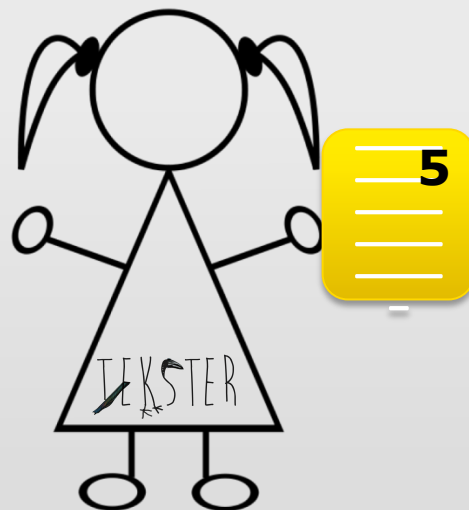
→ En maar liefst 60% van de verschillen tussen klassen.

Hoe groot is dit verschil ten opzichte van de normale groei

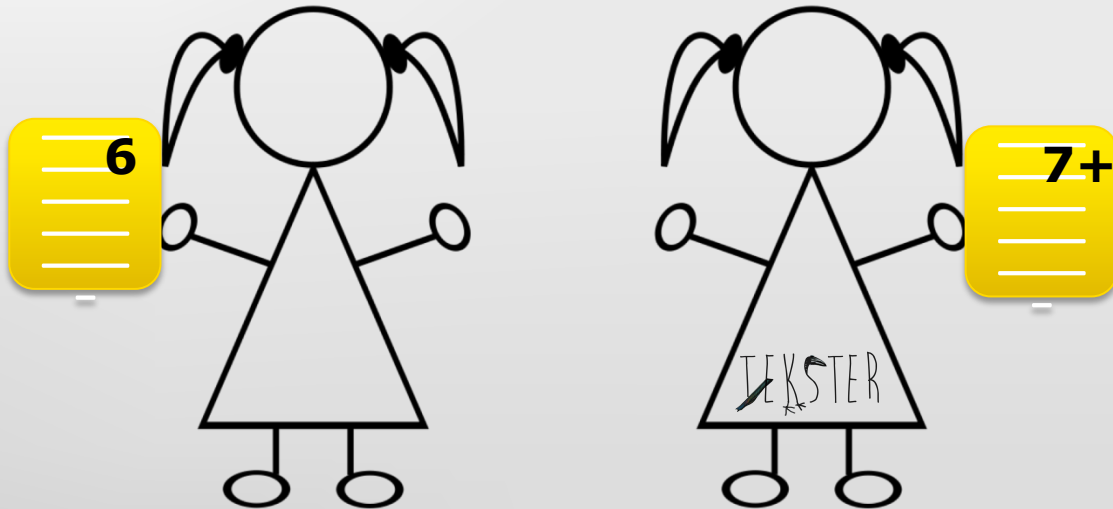
= gem. 8 punten per leerjaar

→ door interventie gaan leerlingen een half leerjaar vooruit

## — In de praktijk...



## — In de praktijk... na een jaar Teksteronderwijs



—

## Conclusie interventiestudie

Leerlingen hebben baat bij een combinatie van effectieve didactieken op het gebied van schrijven:

al na twee maanden TEKSTER schrijfonderwijs gaan leerlingen **een half leerjaar** vooruit!

---

## Discussie

Wat heeft er precies voor gezorgd dat leerlingen beter zijn gaan schrijven?

- Ondersteuning tijdens het schrijfproces (acroniemen)
- Interactie met medeleerlingen over teksten
- Gerichte instructie over tekstkenmerken vooraf
- Criteria voor een goede tekst en belang van communicatieve effectiviteit
- Professionalisering van de leerkracht
- Of combinatie hiervan



—



Voor meer informatie:

[www.schrijfproject.nl](http://www.schrijfproject.nl)

Twitter @schrijfproject

E-mail [i.r.bouwer@uu.nl](mailto:i.r.bouwer@uu.nl)

[m.p.koster@uu.nl](mailto:m.p.koster@uu.nl)

# Schaal van overtuigende teksten



Schaalbeoordeling iPad (overtuigende teksten)

